

L

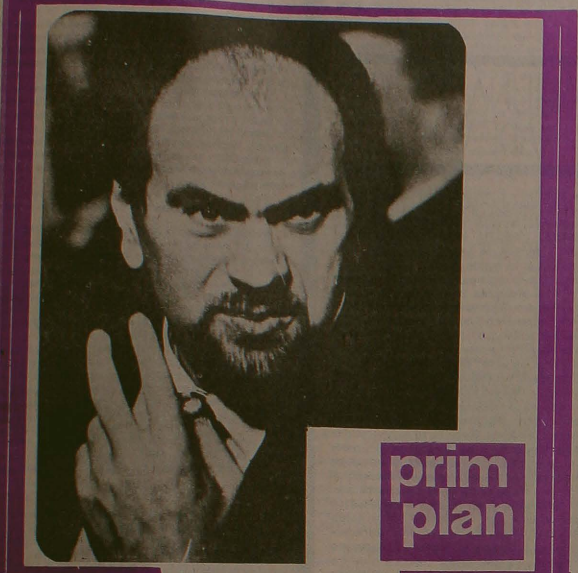
INTERACTURA și ARTA

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

ORGAN AL
UNIUNII SCRITORILOR
DIN MOLDOVA
ȘI AL MINISTERULUI CULTURII
AL R.S.S. MOLDOVENEȘTI

Joi 13 iulie 1989
N 29 (2293)
Apare din anul 1954
Preț 10 cop.

prim
plan

SĂ NU RATAM OCAZIA

Ani la rând unele denumiri de străzi ale orașului în care locuiesc nu-mi treceau decît nedumit. Actualul recensămînt m-a oferit posibilitatea să iau cunoștință de tîbului toponimic al întregului ansamblu de străzi din oraș. Cele observate au produs asupra mea o impresie foarte neplăcută, căci situația generală s-a dovedit a fi pînă la refuz de ridicolă, complet stranie și peste măsură de strașnică. Sîm întri în pămînt de rușine, nu altă! Să-mi mai treacă cîva prin minie, că într-un orășel cum e Soroca, nu sînt alți ieșire din situație decît să se împărțim străzilor cu nemulțumiri denumiri de „ulița Kozovkaia”, „ulița Saratovskaia”, „ulița Kievskaia”, „ulița Prigorodnaia”, „ulița Rakovețkaia”, „perecul Rakovețki”, „perecul Prigorodni”, „perecul Molodjojni”, „tupic Zavadkoi” și multe altele de acest soi. E o afirmație în plus, că a fost și pe vremea, cînd se străduiau în fel și chip să ne umple cugetul și memoria cu tot felul de noțiuni departe. Și la ce s-a ajuns, oameni buni! Cum sîm fîm cu conștiința împicată, cînd într-un oraș (dar parcă numai aici!) ce vine din adîncurile istoriei neamului, nu găsim azi mîcar o stradă, o uliță ori o deșosă, care ar evoca amintirea vreunui croncar, clasic al literaturii, vreunui om al culturii, științei de cîndva din Moldova. Ori ne-am avut și noi strămoși, care au dus fama meștegurilor noastre departe în lume și pentru ale căror noștri sîc cîuveni ca să le purtăm mîcar puțin respect, să ne închinăm cu recunoștință în fața numelui și faptelor acestora? Nu ne tragem și noi dintr-un neam vechi, care ne-a lăsat ca moștenire acest colț de țară? Ce gîndesc, care copiii noștri, cînd în întreaga Sorocă nu întîlnesc mîcar ceva ce le-ar aminti de vechia Dacie, de Ștefan cel Mare, Mihail Iliminecu, Dimitrie Cantemir, de multe alte personalități de vază?

Restrukturarea continuă să sfîrșim lăcșe ce blocu acestul istoria plină de amar și demnitate a moldovenilor. E important acest eveniment mai cu seamă acum, cînd ne prețim pretutindeni în republică să purcedem la transcrierea în grafiă latină a denumirilor de străzi. Grei cîri toamă momentul potrivit, cînd putem sfîrși străzile noastre, botîndu-le în mod chibzuit cu nume destinație și originale. E o cerință reală, ce ne-o oferă structura pentru a scoate din nou, pentru a ne înfrumuseța străzile, localitățile noastre cu tot ce avem mai sînt, mai de valoare, mai dorit, căci toponimia adăeră și fost totdeauna și mai rămîne a fi o pîrticică a istoriei, a ființării noastre.

Sergiu GITLAN,
învățător la școala medie
moldovenească nr. 1 SOROCA.

Gesturile firești au fost afit de rare în ordinea strîmbă a lucrurilor din care ieșim cu toții ca după o lungă convalescență închit și astăzi pîr neversimile. Ci nu ne mai umesc.

Confirarea titlului de artist al poporului din Republică lui Ion Ungureanu e un semn vizibil de înăsădătoare cu valoarea aproape simbolică. Regional, pe care în nevoia noastră croncă de animator de cultură, dar și de mîtur, ham avut acolo, la Moscova în exilul său voluntar, ca pe o ultimă și preioasă rezervă dintr-o zestre răsplădă, și-a făcut de mult un nume în metropola ce l-a găzduit. Pentru noi, însă, a rămas întotdeauna o operanță a unui teatru moldoveneș de mare viitor. Mai rămîne care?

Valentina TĂZLUAU

Cruce fără cimitir

N-am ridicat nicodată mîna asupra crucii. Nu condamn biserica. Mă îndignează starea deplorabilă a majorității lăcașelor sfinte. Susțin tentativa ca aceste monumente de arhitectură să fie restaurate, reînnoșate poporului nostru, culturii noastre naționale. Am mai scris pe tema aceasta. Însă prin intermediul frîndurilor de mai jos vreau să-mi exprim unele nedumeriri.

Nu știu cui, cînd și în ce împrejurări anume l-a venit ideea să pună o cruce la o margine de drum. Mă gîndesc că a procedat în felul acesta, pîrînd în suflet o mare durere după un om plecat dintr-un cel viu. Ce primele îl paște mai mult pe om la drum? Acesa de a-și pierde viața într-un accident de circulație. Anume în astfel de situații mor zece, sute de oameni.

Se știe că orice înțepare, fie făcută sau cu înal țesut, e cauzată de anumite condiții. Accidentele de circulație denotă în termeni medicali, lipsa de vigilență la volan, consumul de alcool de către conducătorii auto, defectele de circulație, de comportare la drum la înălțată și călătorii, și pietonii. Un număr mare de accidente au loc anume din vina lor. În consecință, ne alegem cu țesut omenești. Ne mîrșesc pe toți aceste amare constatări. Și lată, fiind cu înima îndoliată, am purces a fixa cîră după cruce pe acele locuri, unde a dat năpasta peste om. La început, cînd ideea cu crucea l-a înșeninat pe un singur om, leasne de înțeles, nu ne-am putut da seama că ele, foarte curînd, vor împîrzi pămîntul. Zic pămîntul, avîndu-l în vedere nu numai pe cel moldăv. Am vizit curînd pe marginea goseșilor și în regiunea Odeșă, și la Cornăuți și la Lvov, în orașele și satele de la poalele Carpaților. Și într-o sumedenie de alte localități.

Numărul crucilor — grație lor — crește mereu. Le putem vedea nu numai pe margine de drum, dar și toate locurile publice. Prezența lor ne plicticește uneori, ba chiar ne îndignează.

Anul trecut, la un colț de pădure din preșala Cotlieniului, se au răsturnat cu mașină niște militari. Unul dintre ei a decedat. În la poalele stejorilor, unde trebuie să creas-

Scrioarea săptămînii

că iarbă, flori, ciuperci, niște mîini destul de dibace au ridicat un fel de obelisc. Numele acestui soldat în raion nu-l cunoaște nimeni. El este înmormîntat undeva departe de Moldova. Toate rudele lui sînt tot acolo, iar noi, bășinagii, sîntem nevoiți să păstrăm amintirea acest etip, dacă-i putem zice așa.

Satul Hîljieni e cocoșat pe sfîncile abrupte din Valea Ciornel. Mai demult, aflîndu-se la volanul unei motocicletă ce așez, un trădător din acest sat, coborînd la vale, s-a pîrșubit în prăpastie. Tot atunci a început din viață și fiica lui de cîțiva anșori, Valea Ciornel nu te mai asturi s-o admiri. Dar cînd și-l lumea mai dragă, cum se zice, și împălenesc ochii contururile crucii respective. Dănuzi, venind de la gară, la doi pași de crucea celor doi — moartea pe nimeni nu întrebă — se stîrne din viață încă un om. El n-a căzut în prăpastie, l-au găsit sătenii în drum, Lesne de înțeles: încă prima cruce mai apără una. Au înțipit-o în piatră rugă răposatului. Să nu pară a fi mai răi ce am aji, mai nepăsători față de Dumnezeu.

Niște împurjări cam delicioșe, ce sfîrșit vorbire în tot satul, adică în aceleși Hîljieni, au pîrșubit avarierea unui autovehicul și moartea unei persoane. De atunci colțul drept de la intrarea în depozitul gospodăriei, care se află chiar în centrul satului, este străjuit de o nișă cu cruce, vopsită în roșu.

Cruce la goseș, cruce pe malul lazului, cruce în pădure... Multime de cruci în toate părțile. Oare nu ne alungec cîte cimitire avem? Cimitire de oameni. Cimitire de tehnici. Cimitire de ape poluate. Cimitire de pămînturi acide din circuitele agricole. Cimitire de beton, asfalt, tîclic. Cimitire de păduri șchioade. Atcea alte cimitire pe lîrme de pămînt dat moldovenului, conform legendei, pentru înmormolarea neamului omeneș. Oare cîte ne mai trebuie, cîte mai amîm?

Să sfîrșim o privire în trecut. Unde puneau cruce strămoșii noștri? La fîntini, la șipolul izvorului dîmător de viață. La hotarul satului și răscrucea drumului. Pe cîmpul izbililor de lupă. La vatra istoriei. Aceste monumente de artă adevărată evocau eroismul și curătenia neamului, purtărea sufletului, mîrșirea obolurilor și tradițiilor străbune. Treceai pe lîngă o cruce veche, mai toasă, din care ne-au rămas foarte puține, drumetii înțecnea pasul, și-l lua călăușul din cap și cu o plecăduie adîncă, respectuoasă, făcîndu-și semnul crucii, se închina pentru nemurire.

Astăzi, pe lîngă cruce noi, fabricate la rezează, din metal rece, rugînt, gîrbim pasul pasiv, ne ferim pîrșivile. Ce sî facem cu ele, oameni buni? Unde-lloci crucilor fără cimitir, fără loc sfînt, fără obolci, care vulgarizează cultura noastră?

Vasile TUDOSE,
orășelul Săldănești

CE-I DE FĂCUT?

Sînt născută în 1969, în satul Izbîște, raionul Criuleni. Am absolvit școala medie din satul natal în 1986, cu note bune și foarte bune. După absolvire am hotărît să îmbrățișez profesia de lucrător la telecomunicații. Am prezentat documentele necesare la școala de profil din Chișinău. Fiind dat că avem notele de care v-am scris deja, la comisia de admitere mi s-a spus să mă prezint ceva mai tîrziu la o convorbire. Astfel am ajuns a fi studentă la școala în cauză, creștînd că, devenind specialist, voi lucra în Moldova.

Despre în repartiziile unitonale am aflat abia cînd colegii din anii superiori erau trimiși în republică și regiunile U.R.S.S.

Anul acesta ne-a venit și nouă rîndul să plecăm în lumea mare, prin tinuturile Krasnoarskului, Irkutskului, Omskului și a. m. d. Studenții s-au revoltat. Doar se știe că liniile specializate din țară vin pe la întreprinderile din Republică, iar bășinagii sînt nevoiți să-și părăsească casa și pămîntul. Dacă se știe că Moldova nu are nevoie de specialiști în acest domeniu, trebuia să li se spună viitorilor studenți ce viitor li așteaptă. E personal am fost repartizată în regiunea Kurak, mai puțin că și pămîntii firește sînt categoric împotriva.

Și atunci... Ce-i de făcut?
Maia JELANSCHI

Subliniam în numărul din 15 iunie a. c. că alfabetul latin — de azi înainte și de-a pururea și alfabetul limbii noastre — poate fi învîțat în două ore. Cît privește ortografia vor fi necesare eforturi suplimentare, în special din partea celor care n-au practicat scrierea cu alfabetul dat. Mai promiteam în cuvîntul de binevoitor că în numerele viitoare vom reveni cu unele comentarii concrete ce ar facilita și ar urgenda familiarizarea cu ortografia și ortopia limbii moldovenești (române) cu grafiă latină.

Alfabetul (numărul literelor și ordinea lor) a fost deja publicat și noi nu am avea de adăugat aproape nimic, decît doar să venim cu singurii precizări.

Îmi amintesc că după publicarea proiectului de lege cu privire la revanșarea scrișului nostru la grafiă latină un profesor U-matematicii își exprima dezaprobarea în legătură cu faptul că modul de citire a unor litere, propus în proiect, este inadecvat. Domnia sa se referea la literele F, H, L, M, N, R, S, Z, care, conform proiectului, urmează să fie citite, respectiv: fe, ha, le, me, ne, re, se, ze, lucru ce contravine tradiției de citire a simbolurilor în gîntile exacte.

Ce putem spune în această privință? Conform tradiției, literele intradecvate se citesc așa cum propune proiectul: B(bo), C(co), D(de), F(fe), G(gh), H(ha) etc. În proiect însă nu puteam fi făcute toate noțele ortografice și ortopedice. Cînd aceste norme vor apărea, va fi făcutul, firește, și menținea că în unele abrevieri și simboluri uzul a consacrat citirea chetva litere după modelul străin: ef(F), ge(G), has(H), el(L), em(M), on(N), or(O), es(S), zet(Z).

Așa că tradiția va fi respectată și nu există motive de înțipirare...

Intrînd acum direct în subiect, aș vrea să fac o constatare generală: multe dificultăți ortografice cu care vor fi confrunțați cei ce n-au practicat scrișul cu grafiă latină sînt generate de actualele norme ortografice. Vorba e că alfabetul rusesc, inadecvat limbii noastre, a denaturat în multe cazuri realitatea fonetică și morfologică și, ca urmare, pe cea ortopedică. Să luăm, de ex., mult discutata literă R din alfabetul actual al limbii noastre. Dictionarul ortografic în uz, cînd e vorba de substantivele feminine, termină în I-E, înregistrează numai formele de genitiv și plural: pokuei, pokui, dar nu și pe cele articulate de nominaliv-acuzativ, probabili pentru a nu ne pune în fața unor neînțelegeri prea mari. Într-adevăr, dacă scriem pokui și dacă în acest caz R este articulat din U-A, a obținem realitate fonetică și morfologică și devine clar pentru toți că în cazul dat avem a face cu vovalele în hiat I-A. (Hiat este fenomenul fonetic care constă în înțînirea a două vovale care nu formează un diftong). Iată de ce, pentru a nu comite greșeli la scrierea substantivelor respective, trebuie să ne conducem de următoarea regulă: substantivele feminine de nominaliv-acuzativ, terminate în I-E, se scriu la forma articulată cu I-A, nu cu IIA sau IEA: rochia, patria (și nu rochia, patria).

Norme de ortogra fie și orto epie

Cu toate că ortografia limbii noastre este în temel una fonetică, adică se scrie așa cum se roștește (fiecare sunet este notat printr-o literă, sînt și cazuri cînd tradiția a conservat și scrieri neconforme cu pronunția. Astfel, în cuvintele eu, ei, ele, ești, este, e, eram, erai, era, erau, erau E inițial se citește I-E, dar potrivit tradiției literare se scrie E. În restul cazurilor se scrie așa cum se roștește: led, lepure, ledere etc.

Această ultimă regulă nu trebuie exlinsă și asupra neologismelor unde E inițial se scrie și se pronunță I-E: eră, ecuator, epocă, eveniment, ecran (nu leră, lescutor etc.).

Tot E (și nu le) se scrie și se pronunță la început de silabă, înaintea unei vovale în unele neologisme: idee, poez, poem, abec (nu idele, poiet, etc.). Regula respectivă nu se extinde asupra verbelor a căror rădăcină se termină în I — atribul, constituie etc. În aceste verbe la persoana a III-a pronunțăm și scriem I-E: atribue, constituie.

În unele forme verbale care au rădăcina terminată în E și terminația — EZ pronunțarea cu E-asta motivată morfologic: agrez, crez și în agrele, crezle. Nu se scriu și nu se roștesc cu formele pronominale (ei) meu, (ei) mei (și nu meu, mei).

Cît privește scrierea și pronunțarea lui E final în cuvintele formate cu sufixul — ETE va trebui să urmăim de recomandările normelor ortografice în uz, scriind și pronunțînd tinerete, bătrînețe, finețe (și nu tinerete, bătrînețe, finețe).

Constantin TĂMASE

O carte pe săptămînă

Aripi pentru zbor

Las la o parte falsele entuziasme și vreau să spun că în rîndă portului meu de bucurii artistico-literare recent au poposit două nave-amiral.

Prima dintre ele, înțînută în stil "restructurist" la index din cauza unui dictat instituit de M. Botgros în materie de muzică populară, se numește DOINA MOLDOVEI (cu Vasile Goia la pupitul Luminăia Caluța și George Coremuș), orchestra care pe 27 iunie le-a acompaniat maestrul pe cîntărețele de elită Irina Loghin și Daniela Conduirache din Republica Socialistă România.

Cu toate că Irina Loghin a avut numai două spectacole la Chișinău, (vă veji întreba, poate, de ce doar două? ; să zicem mersi și pentru afit, fiindcă I. Loghin a fost "rugată" de un responsabil de la Filarmonică să se pretexțeze că e bolnavă și în general să nu urce pe scena chișinăuiană) suflătorii noastre le-au mai crescut cîte o pană la aripă. Și asta înseamnă foarte mult.

A doua navă-amiral a culturii naționale și

universale se numește Mihail Sadoveanu. Sau, mai concret, romanul istoric de largă respirație Frații Ileri, scris de către unul din sursele editurii Literaria Artistică din Chișinău. După 1945 Inocente M. Sadoveanu a mai poposit pe meleagurile noastre, prin intermediul romanelor Neamul somăreștilor, Venea o moară pe Siret, Nicocară Potcovău (înepînd cu nr. 5, revistă Orizontul oferă spațiu pinzei epice Viața lui Ștefan cel Mare), însă acum pe prima oară cînd marele vrăjitor de cuvinte țîș și vede o lucrare de-a Domniei sale tipărită la Chișinău în haina ei de acasă, adică — în veșminte grațioase latine.

Romanul FRAȚII ILERI are un traj de 20 mii de exemplare și în prezent se află pe rafturile tuturor librăriilor din republică. De aici el ar trebui să treacă neapărat pe raftul cel mai de sus al preșurii lucrătoare întru regăsirea sufletului nostru multător.

Dacă Hanul Ancuței e Decameroulul literaturii române, Frații Ileri sînt Cei Trei mușchetari ai literaturii neamului nostru.

D M

ÎN ATENȚIA CITITORILOR

Stimați prieteni, dacă doriți ca și în anul viitor să primiți "Literatura și arta", vă propunem să vă abonați de acum. Nu de alta, dar lucrul ăsta pe mîna așa și rămîne. Nu vom vorbi de faptul că pe parcurs (după cum ni s-a comunicat la agenția republicană de difuzare a presei) pot apărea unele indicații referitoare la difuzarea înțînului din diferite motive (criză de hîrtie și a.). Afară de aceasta,

Ah, sufletul se-nvoiesc-n mine sub greutatea acestor vram...

Ce greu se lasa pe morminte, Paste bisericilor albe iar...

Un dui ce nu se mai cunoaste de cind-i chipul neguros...

Ce s-a pierdut in tina farsa, Si curatenii cristal...

Eu astazi ti trimit scrisoare Pe toi veline de omat...

Acei ce duce-o viaa plina Trind-i pe cel drept din scurt...

Mi-i trist pe suflet, dragul meu, mi-i trist, Ai disprut de tot din a mea viaa...

Da, te-am pierdut in viaa asta grea, Dar tu-ai luat aceasta hotarie...

Dar sti tu ce m-ai uitat demult - demult, Si sti tu ce ai o viaa-asa saraca...

Dar chiar asa, de teama ta patruns, Si chiar de te indoaie greu pacatul...

Numai nu sta ce un trup mort pe loc, Nu contempla facila ce se stinge...

Acel ce geme surd, impovarat, Acel ce-si smulge parul cu durere...

Mi-i trist pe suflet, dragul meu, mi-i trist, Ma bate gindul, cum te bate vintul...

Mi-i trist pe suflet, dragul meu, mi-i trist, Ma trist nu cred ca m-ai mai vestit vreo data...

Cind in genunchi ma aflu-acum si eu, Dar nu catre calaii mi indrept ruga...

Care sa-i stearga lacrima cea grea, Care sa-i spele fruntea-nsfingera...

Si atunci cind ceata-i va acoperi Sufsul blind ce-i lumineaza-obrazul...

Mi-i trist pe suflet, dragul meu, mi-i trist, Dar nu tristetea, sti, o sa ma piar...

Ah, dulcea mea cimpe cu aer precuorat, Si graiule aparte in nimia lasa...

Si trista mea fereasta in beznă licarind, Aici doar sint acasa cind gindul ti cuprind...

De ce m-asa teme, insa, copaci ca sint goi, Ca varia ca vine nu va aduce ploa...

Cum sa-nflegalea, cei care doar sti Sa doama, sa manca si sa bea...

Caci va veni o zi vor vedea Ca altfel esti de cum te crede-o lume...

"Te linisteste, mama, nu ma vad, De ce-asupra lor ma duc vintul...

Ar lei, a caror vaz-e-acoperit De gindurile, baturi alese, Cum ar putea sa vadu lamurit...

Doar daca de invidie minat, De-oroglu, pove, de trufie lasa, Lovi-va cineva din ei...

Insă pe c'ti durerea mai adinea Si lovitura mai infimptitoare, Pe-ati mai clară fața lui o sfinca...

Nina Josu

La ce aftea zarva, și ochi vicleni, migei, Cind, Doamne, scutura-vei și creanga de sub ei...

VINTUL

Nimic nu prevestea ceva ciudat, In ziua ce mă-nconjura făcută, Cind prin fereastră-casă m-ai intrat...

Cind pe-m-ntr-o noapte te dormea Atunci la primii zori ai dimineții...

Senzația ce m-a urmat din plin Pe tot parcursul drumului prin aer...

Și cum pe-o clipă numai am gîndit Că-și vrea pe-un geam să îmi arunc privirea...

In clipa cea m-am și-apropiat De-o sticlă stăvezie - sus de tot, Și de fereastră fruntea-m rezemat...

Și am plecat cu dorul de-a veni Și de-a lua mai mult pentru simțire...

De-atunci ce viață-am prins a duce eu Crezînd și necrezînd în înmîplare...

Iar chipul meu nimic nu ascundea, Era deschis cum e deschișă-o carte, Pin-măna care toată le vedea...

"Să vinți vînt-afște și vom pleca Să colindăm orașul, orice casă..." "Dar vezi să nu te vadă cineva..."

Aceasta crede e nemaivăzut, Și-ati c'ti încă nimeni nu te șite Te leapădă de vîntul cunoscut...

Caci va veni o zi vor vedea Ca altfel esti de cum te crede-o lume...

"Te linisteste, mama, nu ma vad, De ce-asupra lor ma duc vintul..."

Ar lei, a caror vaz-e-acoperit De gindurile, baturi alese, Cum ar putea sa vadu lamurit...

Doar daca de invidie minat, De-oroglu, pove, de trufie lasa, Lovi-va cineva din ei...

Insă pe c'ti durerea mai adinea Si lovitura mai infimptitoare, Pe-ati mai clară fața lui o sfinca...

Sint ferm convins ca personalitățile remarcabile, care au învîntat cultura întregii omeniri și...

Nu este dat oricui să se nască în același sat, în aceeași țară și în aceeași vreme...

Omul acesta este Eugen Coșeru, savant cunoscut în toată lumea științifică și recunoscut în propria lui țară...

Diferența de ani dintre noi (Eugen s-a născut în 1921, deci e cu nouăzeci mai în vîrstă ca mine)...

Comparația cu malul sting al Nistrului se impune de la sine, deoarece falafictorii autohtoni ai istoriei noastre...

În anul 1938, cînd Eugen Coșeru debuta în "Cronologia" cu versuri, proză, critică și traduceri din Horațiu...

Pe lângă titlul "Ion Creangă" apărea o revistă nouă și pe poezie mai bine denumită - "Cronologia"...

În același an și în același număr de revistă îl apare studiul "Cronologii" în care se văd preocupările lui de filolog...

Deserțările elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Observațiile elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Pe lângă titlul "Ion Creangă" apărea o revistă nouă și pe poezie mai bine denumită - "Cronologia"...

În același an și în același număr de revistă îl apare studiul "Cronologii" în care se văd preocupările lui de filolog...

Deserțările elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Observațiile elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Pe lângă titlul "Ion Creangă" apărea o revistă nouă și pe poezie mai bine denumită - "Cronologia"...

În același an și în același număr de revistă îl apare studiul "Cronologii" în care se văd preocupările lui de filolog...

Deserțările elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Observațiile elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Pe lângă titlul "Ion Creangă" apărea o revistă nouă și pe poezie mai bine denumită - "Cronologia"...

În același an și în același număr de revistă îl apare studiul "Cronologii" în care se văd preocupările lui de filolog...

Deserțările elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

lea lor (am avut și mai avem o mulțime de oameni cuji printre ucrainenii, evreii, rușii, găgăuzii, bulgarii, polonezii...

Nu este dat oricui să se nască în același sat, în aceeași țară și în aceeași vreme...

Omul acesta este Eugen Coșeru, savant cunoscut în toată lumea științifică și recunoscut în propria lui țară...

Diferența de ani dintre noi (Eugen s-a născut în 1921, deci e cu nouăzeci mai în vîrstă ca mine)...

Comparația cu malul sting al Nistrului se impune de la sine, deoarece falafictorii autohtoni ai istoriei noastre...

În anul 1938, cînd Eugen Coșeru debuta în "Cronologia" cu versuri, proză, critică și traduceri din Horațiu...

Pe lângă titlul "Ion Creangă" apărea o revistă nouă și pe poezie mai bine denumită - "Cronologia"...

În același an și în același număr de revistă îl apare studiul "Cronologii" în care se văd preocupările lui de filolog...

Deserțările elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Observațiile elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Pe lângă titlul "Ion Creangă" apărea o revistă nouă și pe poezie mai bine denumită - "Cronologia"...

În același an și în același număr de revistă îl apare studiul "Cronologii" în care se văd preocupările lui de filolog...

Deserțările elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Observațiile elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Pe lângă titlul "Ion Creangă" apărea o revistă nouă și pe poezie mai bine denumită - "Cronologia"...

În același an și în același număr de revistă îl apare studiul "Cronologii" în care se văd preocupările lui de filolog...

Deserțările elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Observațiile elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Pe lângă titlul "Ion Creangă" apărea o revistă nouă și pe poezie mai bine denumită - "Cronologia"...

În același an și în același număr de revistă îl apare studiul "Cronologii" în care se văd preocupările lui de filolog...

Deserțările elevului de liceu despre limba cronicilor sînt valabile și azi, deoarece cronicile își păstrează prospețimea...

Încă una din speranțele revistei noastre, asupra limbajului poetic...

Din "Inteligenta ardenă" a înfrului militeanesc se revăra ca din corbul abandonat versuuri, material folcloric...

Versurile lui - "Caro larg", "Rondelul corbilor ce vine din Botșogani și aduce de acolo la Mihăileni, unde lăsașe...

Un studiu de cercetare valoroasă științifică este "Materialul lingvistic basarabean", publicat în revista "Arhiva"...

Pașunța cea mare a înfrului Coșeru erau limbile, pe care le învînta pentru a putea savura în original frumusețile...

Studenții din Iași aveau pe atunci o vorbă pe cît de hazlie, pe ați de amărâ: "Să hrănești cu mura și cu Critica răsunîți puri"...

Un lingvist nu trebuie să spună că nu-i interesează a învînta o limbă nu înseamnă pur și simplu a doborîi...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

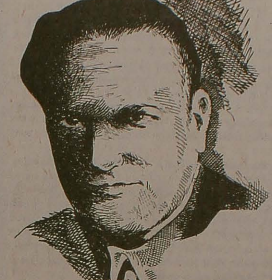
După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

După o ședere de mare folos la Roma, Padova și Milano, Eugen Coșeru pleacă în 1950 la Montevideo...

* O variantă mai amplă a acestei expunerii vă apărea în revista "Orizontul", N. 8, 1989.

Un homo scientificus ajuns pe o împ

FIGURI BASARABENE

DIN "COȘUL CU ÎNTELEPCIUNE" AL LUI EUGEN COȘERU

Eu nu vreau să împac teoriile între ele (în unele care, atunci cînd se deschid porțile culturii, e înșesat de cazuri ar fi și imposibil), ci vreau să le aşez în propriile lor a şii, de a se instrui și exploatează acest priit c'ti mai...

Limbile sînt un instrument de cunoaştere a culturii şi poezie care te vorbească, a culturii în general.

Un lingvist nu trebuie să spună că nu-i interesează a învînta o limbă nu înseamnă pur și simplu a doborîi...

Plouă înec diamante pe razele lunii de aur, Cîntă pășăli în crîng; flori stau s-adormă răscut...

Ape sa-zvîni în prăpăști, sărînd peste sîmîc furtunoase, Iar jos în vale alergă pe prund, se-nconvoaie sub mături...

Vîntul poartăse povestii cu hăiduci, feți frumoși, zmei și zîne...

În toamna anului 1939 Eugen Coșeru se înscrie la Facultatea de Litere a Universității din Iași, românească...

Revistele leșene "Cuget moldovenesc", "Arhiva", "Revista critică", dar mai ales în "Jurnalul literar", studiul Coșeru găsește o ambianță înțelegătoare...

(urmeaza din pag 5) si aduce contributi inestimabile in domeniul lingvistic...

In 1952, la numarul 31 de ani, i apar lucrarea "Sistem, normă și vocabular..."

Cu prilejul împlinirii vârstei de galzaci de ani străbătuți om de știință Eugen Coșeriu este sărbătorit la Universitatea...

Prăjii și omagiat pe toate meridianele globului pământesc, Eugen Coșeriu trebuia să fie sărbătorit și la Universitatea din Iași...

Omenia elementară a unui stat civilizată ar fi fondus - și în republica noastră - la unele manifestări jubiliare...

Proverbiale secretomania îl poate face pe unii să-și ceară scutocăla pentru aceste "dezvăluiri".

Prin această metamorfoză forțată, care numai marxism nu se poate numi, prin această fărâșelă tipic stalinistă, care "logica", în afara oricărei înțelegeri umane...

Astăzi îl putem compara cu Eugen Coșeriu cu o înfăptuire că, în sfârșit, după aproape cinci decenii de înclăștare pe viață și pe moarte cu troșkismul, în condiții pe care numai restructurarea și transparența gorbocviciului le putea crea...

Se spune că Eugen Coșeriu va veni la toamnă în țara noastră ca invitat al Academiei de Științe a Uniunii Sovietice...

Nu mă pot opri din această descriere de gânduri fără a le remitti celor care au urechi de auzit că în anul 1991 Eugen Coșeriu, fiu de mare cinste al acestor platur, va împlineți găzduț de ani, dar până una-altă, în acest, potrivit calendarului iulian, mine a zău de naștere a acestei promemiente personalități...

Vasile NINICIANU

INVĂȚĂMINTUL ARTISTIC: PUNCTE DE VEDERE

Rugăciunea unui teatrolog

sau o mie și una de întrebări pe marginea restructurării-mărmărlă într-un domeniu al culturii

În vremurile de mari revendicări și înfronți ce ne-au fost dat să le trăim în anul ales, să ne nădăjduim, dă-ne, Doamne și puteri să ne păstrăm calmul și înfrășirea...

S-a pornit nu de mult un zvon prin lumea teatrului de la noi, cum că începând din toamna lui 89 se va deschide la Institutul de arte din Chișinău o secție de teatrologie...

Și atunci stau, pe călcătoare de mine și mă întreb: dar la toamnă ce ne facem? Nu de alta, dar, pare-mi-se, până mai ieri n-am prea avut teatrologi de limbă moldovenească...

În însă, începând anul de mine, iarăși mă întreb: bine-dar, dar la toamnă, oameni buni, la toamnă ce ne facem? Mă rog, băieți și fete s-or găsi ei, și domnilor, și capabili, că doar nu ne-a secat neamul...

Întrebarea, odată formulată, dacă e sau nu luăm la conțer, presupune un șir de întrebări care le dau de "protestat", la care, dacă înțeleg din tot sufletul să pășim în pas cu lumea civilizată...

Nu demult Institutul de arte din Moldova a anunțat primirea unui grup de studenți la secția de teatrologie. E o veste binevenită. Căci, într-adevăr, în Republică se reînnoiește acțiunea de teatrologie și critici de teatru cu studii speciale...

Bineînțeles, nu vreau prin această să-și găsească pe filologi, istorici, ziariști ce scriu recenzii și cronici sau realizează emisiuni și redactează articole și cărți despre arta scenică...

S-ar părea, deci, că inițiativa de a deschide o secție de teatrologie în cadrul facultății de arte teatru al Institutului de arte nu poate să trezească nimic altceva decât aprobare și susținere...

Motivele invocate de V. Josul par a fi destul de serioase: Republica nu dispune de cadrele necesare de pedagogi-teatrologi și nici climatul cultural-artistic general nu este așa cum trebuie...

Bineînțeles, ștful de a trimite oameni la învățură la Moscova și Leningrad merită toată susținerea...

Regizorul Ion Ungureanu, maestrul omni al artei din R.S.F.S.R., director al Teatrului Artistic din R.S.S.M., regizor la Teatrul Artistic din R.S.S.M., regizor la Teatrul Artistic din R.S.S.M.

Maestre Ungureanu, împreună nefavorabile firii noastre ne-au privat, sînt 18 ani de atunci, de o experiență în teatru (și o constatăm) ca rezultat, direcțiune scenică, de o plavăbătoare, (e astăzi s-o mărturisim) ca platformă artistică, conducere care a fost cea a D-ștră țiră-antă 1964-1970.

Nici oamenii, vești replica, nu lipsă! Împreună-țiră-antă!

Maestre Ungureanu, trei promiții de actori - ale unei și aceleiași școli de teatru, pîmîm, în temele-țiră-antă a teatrelor de pe strada Pîmîm, în T. DVS, fiindu-le cule celelalte - director artistic; mai celelalte - profesor de artă scenică - trei generali de actori, al unuia din puținele teatre de ansamblu în Uniune vă roșă-șă împierios!

- Hă! Cel (că pe aiți, cred-țiră-antă, nu avem!)...

teatrului? Teatrul antic, de exemplu, care e un obiect aparte, adică care o specializare fundamentală a pedagogului? La fel și cu teatrul european din epoca medievală, fel de fel de teatru...

Facultățile respective din Moldova și Leningrad specializate pedagogii la obiect "istoria teatrului rus" de la bun început și pe bună dreptate, pe practică în două direcții: "istoria teatrului rus din perioada de până la 1917" și "istoria teatrului rus sovietic".

CINE din noi își va asuma dreptul moral și profesional de a preda teoria teatrului? Teoria dramelor (sint aspect teatral, bineînțeles, nu filologic) CINE se simte în stare să-și scrie seminariile de analiză a dramelor (sint aspectul aspect)? Dar seminariile de critică teatrală? Avem noi un critic de teatru care s-ar bucura în cercurile regizorale și actoricești de autoritatea de care se bucură printre scriitorii noștri Mihai Cimpoșoi și, atunci, CINE e gata să-și ia asupra sa răspunderea față de instituția pedagogică a viitorilor critici teatrali de limbă moldovenească?

Ca să nu mai zic de cursurile speciale cum sint sociologia teatrului, psihologia creșterii teatrale, de șirul de obiecte privind problemele organizării procesului teatral. Ca să nu mai zic de un curs teatru, elaborat în prealabil, cum ar fi poezia teatrului moldovenească. Ca să nu mai zic de multe și multe alte cursuri, absolut obligatorii, pentru pregătirea unui teatrolog cu studii superioare. CINE să le țină?

Oare nu este clar că pentru deschiderea unei școli teatrologice serioase, școlii ce ar corespunde cerințelor teatruului unui popor civilizată, e nevoie de un mare număr de specialiști? Specialiști reali, nu nominali (simbolici, potențiali) specialiști în adevăratul sens al cuvîntului? De la un alt cadru din noi sensul, atunci ce ne împiedică să nu-

amintim? Iată-l (conform dicționarului): "specialist - persoană care cunoaște temeinic o disciplină sau o problemă".

Face să ne mai întrebăm: ce ar însemna și acest strălucit "teatrolog"? Strălucit înseamnă a însemna al mure și de toate, dar și a demonstra în ochii lumii cunoștințele temeinice pe numai într-un singur mod: să studiezi atent și mijlocii, bazându-te pe principii metodologice înaintate, domeniul ori problema respectivă, iar mai apoi să-ți publici rezultatele cercetărilor într-o lucrare.

Și mai face, oare, să ne întrebăm, cum cheie lucrul de cercetare în istoria teatrului? Strălucit înseamnă a însemna al mure și de toate, dar și a demonstra în ochii lumii cunoștințele temeinice pe numai într-un singur mod: să studiezi atent și mijlocii, bazându-te pe principii metodologice înaintate, domeniul ori problema respectivă, iar mai apoi să-ți publici rezultatele cercetărilor într-o lucrare.

Triste n-ist totalitatea în acest domeniu al culturii, triste de tot. Și mari optimiști ar trebui să fim că să le vedem și să le înțelegem alții, dech și sint și mari gânditori, orăzid de noi, peste o dată elanului revoluționar nu se lasăzete, dar în orice caz nu sunt furiți din toate nimicurile altceva, dech și omnică toată.

În fine! La mijloc o ironie a soartei, dar n-ist a-mai înfrupt să trecem prin împrejurări asemănătoare. Într-un trecut neapărat am încercat să zidim din nimic o cultură cu totul deosebită, dinău-țiră și o denumire specială - "cultură proletară".

Oare în toate se găsim a ne asuma funcțiile de profesor în multe și foarte complicate discipline teatrologice, n-ar fi mai de folos pentru cultura noastră să purcedem noi înșine la învățură, la specializare care, în fond, e și ea un loc de învățură?

De ce să nu trimitem în fiecare an tinerii la facultățile teatrolgice din Moscova și Leningrad (personal și plăc pe lângă școala teatrolgică leningradă, considerăm-o la mai multe poziții superioare celei moscovite)?

De ce să nu trimitem în fiecare an tinerii la facultățile teatrolgice din Moscova și Leningrad (personal și plăc pe lângă școala teatrolgică leningradă, considerăm-o la mai multe poziții superioare celei moscovite)?

De ce să nu trimitem în fiecare an tinerii la facultățile teatrolgice din Moscova și Leningrad (personal și plăc pe lângă școala teatrolgică leningradă, considerăm-o la mai multe poziții superioare celei moscovite)?

Principiul pluralității de opinii justifică, credem, vechitătatea în pagină a articolelor lui Victor Josul și Leonid Comertan, în care sint exprimate două poziții deosebite asupra acestei probleme...

- într-un ceas bun! -

Este adevărat, că n-avem încă astăzi în Republică pedagogii specialiști în materie de istorie și teorie a teatrului de talia celor din Leningrad, Moscova sau Tbilisi...

Este adevărat, că n-avem încă astăzi în Republică pedagogii specialiști în materie de istorie și teorie a teatrului de talia celor din Leningrad, Moscova sau Tbilisi...

Este adevărat, că n-avem încă astăzi în Republică pedagogii specialiști în materie de istorie și teorie a teatrului de talia celor din Leningrad, Moscova sau Tbilisi...

Este adevărat, că n-avem încă astăzi în Republică pedagogii specialiști în materie de istorie și teorie a teatrului de talia celor din Leningrad, Moscova sau Tbilisi...

Este adevărat, că n-avem încă astăzi în Republică pedagogii specialiști în materie de istorie și teorie a teatrului de talia celor din Leningrad, Moscova sau Tbilisi...

Este adevărat, că n-avem încă astăzi în Republică pedagogii specialiști în materie de istorie și teorie a teatrului de talia celor din Leningrad, Moscova sau Tbilisi...

Este adevărat, că n-avem încă astăzi în Republică pedagogii specialiști în materie de istorie și teorie a teatrului de talia celor din Leningrad, Moscova sau Tbilisi...

Este adevărat, că n-avem încă astăzi în Republică pedagogii specialiști în materie de istorie și teorie a teatrului de talia celor din Leningrad, Moscova sau Tbilisi...

Este adevărat, că n-avem încă astăzi în Republică pedagogii specialiști în materie de istorie și teorie a teatrului de talia celor din Leningrad, Moscova sau Tbilisi...

Este adevărat, că n-avem încă astăzi în Republică pedagogii specialiști în materie de istorie și teorie a teatrului de talia celor din Leningrad, Moscova sau Tbilisi...

grăi dintr-o țară doctorilor, pentru că să fim siguri că vor putea ține piept concursului, de altfel desigur de mare, și respectivelor programe de învățămînt, de altfel, desigur de vast? Oare ce ne împiedică NH teamă, poate, căși vor uita limba maternă, că, trăindu-și anii de studenție într-un mediu lingvistic străin, ulterior nu se vor înlocui în procesul teatral moldovenească? Dea Domnui să apară o chivă pe raturile librăriei din capitala Moldovei astăzi învățată de specialiștii în limba moldovenească, care să vinde la librărie din "Drubia" din Moscova, Leningrad...

Și dacă, totuși, avem asemenea temeri, de ce la o dată n-am îndrăzni să trimitem vreo cîșvă băieți și fete pentru studii de teatrologie la București? Din moment ce-am ajuns să recunoaștem deschiși identitatea limbilor vorbite în Capitalăle celor două Republici socialiste, e cazul, oare, să mai decidem o școală teatrologică și la Chișinău? Dar de-a existat una, și există desigur, și cu teatru serios, și cu o bază de învățămînt solidă. Nu mă îndoiesc, va fi greu de obținut permisiunea cuvenită, dar nu și imposibilă. La urma urmelor, îi avem în parlamentul țării pe președintele U.O.T.-ului moldovenească, pe Veniamin Apostol, care, împreună cu ceilalți parlamentari de-a noștri, ar putea, sper, să ducă la bun sfârșit și rezolvarea problemei noastre.

Și de-o fi să ne meargă toate după cum o prazie legată de înțelegeri culturale, și cine, poate, vom ajunge și noi, peste un timp, să avem în Moldova o teatrologie națională cu care nu ne-ar fi rușine să leșim în fața lumii.

Victor JOSUL

lată că zvonurile care circulau prin la începutul lui martie (cînd au fost formulate și prezentate redacției "LA", în numărul de la 4 mai al săptămînalului a anunțat concursul candidaturilor pentru anul de studii 1989/90 la specialitatea "teatrologie" cu predarea în limba moldovenească. Rugăciunea n-ist ajuns la urechile Celor de Sus, glasul unui biet teatrolog, membru de rînd al U.O.T.-ului, rîndușind în pustie. Răspunsul la teorie întrebările mele se dovedește, prin intermediul anunșului, un răspuns clar și scurt: cel ce se îndoiesc - n-au decît să se îndoiesc, noi însă, chemați să cîrmuim cultura teatrală moldovenească, am și prinos...

Oare că nici un cuvînt de pune punct. Oricum ar fi, un lucru m-ist să se poată de clar, deoarece la un moment dat am căpătat, totuși, răspunsul cuvenit. Înțeles-am, în sfârșit CINE și-a asumat răspunderea pentru nivelul de cultură teatrolgică al viitorilor specialiști și diploma de "teatrologi". Și sper o vreme, vom vedea o dată cu noi privi, lar de privit, privi vom bazănu-ne pe binecunoscuta (dar, val, și bineînțelată) lege de caracter de axioma, care sună cum în felul următor: proaderea culturii se datorează nu atât numărului de intelectuali, cînt și purtătorii ai diplomaților de tot soiul, cât gradului de înțelegere (decî, și de acțiune, de profesionalism) al indivizilor înțeaștrii în procesul teatral.

teatru organizat și videotoc cu se dispune de poli-culele filmate ale celor mai interesante spectacole din țară și din străinătate (sint deosebită montaj de G. Streler, P. Brook și alii rezizori celebri). N-ist exclusă nici plăcarea studenților de la teatrologie la practică sau în excursii în orașele și în viața teatrală animată din țară.

Teatrologia ca disciplină științifică aparte s-a format relativ nu demult, în secolul nostru; chiar termenul de "teatrologie" s-a statornicit pe la mijlocul deceniului trei. Pînă astăzi despre teatru scriau filologii, istoricii, rezizorii și dramaturgii, ziariștii. Tot ei au fost, probabil, și primii pedagogii și viitorii teatrologi profesioniști.

În definiție, cu toate importanțele ce o are proaderea obiectelor de program, buna pregătire depinde într-o măsură definitorie de talentul și muma studenților, de capacitatea lor de a studia de sine stătător și de a se auto-pedegaționa.

Avem deseori exemple cînd cei ce au făcut studiile la Moscova sau Leningrad, unde sînt concentrate forțe teatrologice serioase, nu s-au manifestat pînă la urmă pe tărîmul teatrologiei și criticii teatrale. Și firesc să ne așteptăm ca dintre viitorii studenți-teatrologi și Institutului din Chișinău nu toți să devină cercetători științifici renumiți sau critici de teatru de seamă.

Dar din mulți se vor alege și cei mai buni, cei care vor deveni poate cu timpul liderii ai gândirii teatrale-artistice. Și într-o vază important, atunci cînd vom avea mai mulți absolvenți la teatrologie, vom putea trimite mai mulți oameni la aspirantură, vom avea decî și perspectiva de a avea cadre științifice cu înaltă pregătire, de care avem avem atât de mare nevoie.

Într-un cuvînt, deschiderea la Chișinău a unei secții de teatrologie merită, după părerea mea, o deplină aprobare și susținere.

Se înțelege, că reușita acestor acțiuni depinde în primul rînd de modul cum va fi ea realizată în practică, cum vor fi aleși viitorii studenți și cum va fi organizat procesul de învățămînt. Astăzi există condiții obiective pentru realizarea acestei inițiative. Și pentru ca aceste condiții obiective să poată fi folosite din plin, e nevoie de eforturile unei ale oamenilor de artă, de susținerea efectivă a înțregii obștinii culturale din Republică. Deci, într-un ceas bun!

Leonid COMERTAN, colaborator științific-coordonator la secțiunea de teatru și cinematografie al A.S. a R.S.S.M.

ATUNCI VA FI TRIZU!

Lbenko, cu toate că am analizat-o ca nefondată din punct de vedere științific. Este vorba de înțelegerea sau răcoarea artificială a scopului schimbării calităților inițiale. De ce se face acest lucru în sfera spirituală? Este o ocupație pe care o au mai ales profund intelectualii. Culturile naționale trebuie să se dezvolte independent și atunci apropierea dintre ele va deveni loc în mod firesc, fără a le împingea din urmă. Dacă e să înțelegem, apoi s-o facem cu rigore culturală. Astăzi există condiții obiective pentru realizarea acestei inițiative. Și pentru ca aceste condiții obiective să poată fi folosite din plin, e nevoie de eforturile unei ale oamenilor de artă, de susținerea efectivă a înțregii obștinii culturale din Republică. Deci, într-un ceas bun!

Ion UNCIUREANU, artist al poporului din R.S.S. Moldovenească (reprodus din revista "Teatrul și Arta", aprilie 1989)

sin-temi alfabetizati!

Un grup de tineri constructori ai comunismului ne roaga, nu fara intentia nava camuflata de a ne lua peste picior ("Păze, vor să spună dumneaele, că de la Literatură și artă sînt neologizmi"), să le explicăm sensul următoarelor cuvinte: ATENTAT, DRAS TIC, STRINGENT, VICIOS, DEZASTRU, AROGANT, (A)VERTIZĂ, (A)REVERBERĂ, TIFĂ, IZBELIȘTE, MENTALITATE, AMBIANT.

Lipsa elementară de circumspecție ne explică. Ea nu mai este constată de ai sau nu o ai? Totuși, noi facem un gest iluminist și înțelegem că toate – dar absolut toate – aceste cuvinte le găsim în DICȚIONARUL

EXPLICATIV AL LIMBII MOLDOVENEȘTI (DELM, două volume) și în DICȚIONARUL EXPLICATIV AL LIMBII ROMÂNE (DEX, bîiat cuminte și deștept foc).

Aceste dicționare sînt relativ grele (trag bîșnișor la cîntar) și manipulative, ar putea să vă facă bîșnieri. Pentru a evita o asemenea nenorocire, apelați la DICȚIONARUL EXPLICATIV ȘCOLAR, care a suportat deja cîteva reeditări. El nu mușcă, e mic ca volum, se comportă civilizată și lasă răsfățul de copil de la 7 pînă la 70 de ani. Încearcăți și o să vă convingeți.

În general, trebuie să spunem, cu această ocazie, un adevăr în absolută premieră mondială: cîrțile și dicționarele nu au gură și nu produc leziuni corporale! Chiar cu riscul de a fi condamnat de consingeni și compatrioți, vind acum, în clipa de față, această descoperire epocală, acest secret de stat pînă și pezevencilor ăia (de ce "pezevenci"? Din rațiuni de tactică diplomatică: nu cumva să se creadă că-mi sînt dragi peste măsură) de capitaliști. Mai știți, pentru acest serviciu, exploatori cu sînt din fire, ei ar putea sune singele poporului lor ca să-mi trimită vreo mică atenție. Nici nu pot să zică ce anume, căci mă aflu în dificultate... Bundează, vreun flecușeț gen mustang (na, că-mi-a luat-o gura pe dinainte) de rasa FORD sau MERCEDES, dat fiind că pe colinele noastre vegine înfloritoare nu prea pasc armarișii de rasă. Probabil, e de vină iarba... Ba nici un fel de probabilit. Noi trebuie să avem o poziție patriotică fermă și să spunem răspicat, ca să le sară smîlul dispunilor noștri ideologici, că în cazul dat este de vină iarba IARBA – scriu cu majuscule ca să se vadă și în fundacul ăia de Paris.

Sînt un campion al nărilor basarabeni și deaia dau aici, pentru orice eventualitate (știi cum te explica elviber un pedagog de la noi senul cuvîntului "eventualitate"? Cam așa: "Bă, papa de la Roma n-are dreptul să se căstătoască, totuși, pentru orice eventualitate, el are..."), adresa mea: Chișinău, Monumentul lui Ștefan cel Mare, în fiecare duminică ori, peste o duminică, la teatrul de vară, unde își ține gîndurile canacul literar-muzical și social-politic "A.Matericid". O să mă identifică ușor: sînt frumos rupt din sare, am o bogată podeabă capilară (leit Lomonosov cu perucă), iar în mina dreaptă țin drapelul Ciadului cu capul de zimbru pe fondal galben.

De chemat mă cheamă așa cum m-au numit bunii mei părinți rămași triști și singuri într-un sat (Costești, dacă nu mă înșel) de pe malul Prutului (deci, fără să vreau, o rup oleacă și pe românește, deoarece-iarăși fără să vreau, vă asigur-uncori, cînd se făcea seară și se lăsa liniște peste ape, îi auzam vorbind pe oamenii din satele Sîtna, Lehnești, Ripiceni și Rîșca).

Dinu MIHAEL

P. S. Ca să vă vedeți, domnule, cum, pornind de la niște cuvinte ("Niște țărani", vorba vîrului meu Viorel și a lui Dinu Șțăraru), am coborît pe o "nepărimis de joasă treaptă tristă" și am ajuns să cer atenții de la imperialiști, de parcă am uitat că ei au dat cep la Prispelene noștre... Rușine să-mi fie! Părul să-mi se facă măciucă și tot măciucă să-mi cadă la loc!

Asta e o nouă metodă de sinucidere. O vind și pe ea.

D. M.

Parodie în două părți la piesa lui Ion Puiu "Molda".

PERSONAJELE:

MOLDA – numele unei cățele; numele unei fețe; soi de poamă.

AUGUSTIN – președintele colhozului, viața căruia e legată cu viața de via.

CASANDRA – femeia care ia de la Katjușa singe și și în schimb vin.

KATIJUȘA – soția lui Augustin, care schimbă propriul singe pe vin.

TEODOR – tatăl lui Casandra.

ADAM – tatăl lui Augustin, poreclit "Poamă arăd".

ZOSIM – tatăl lui Adam, pus la închisoare pentru că a furat un strugure de poamă.

CLOANȚA – mama lui Zosim; pune poamă la icoană.

LICURICI – măscăriciul; face vin din ouă.

Acțiunea are loc în zilele noastre.

PARTEA I

Casa arăd a lui Augustin. Printre gîndurile de tot soiul, sub ghearele clorului – portretele lui L. I. Brelnev și I. I. Bodiul. În căruța se chinuie să moară moș Teodor. Un hulet groaznic alungă clorul și ridică nori de praf și cenușă.

TEODOR: Trezire și strănău! Apare Adam pe un tanc cu drapelul republicii în mînă.

ADAM (declamă): Dacă îndrăznește cineva s-o obiduiască pe Moldova noastră, îl strivesc cu tancul! Să iasă vin din el!

CASANDRA: Dar cum să nu se ținească, dacă a văzut zidită în pereții bisericii o femeie care sîmțea cu Moldova...
 TEODOR: Dar cum să n-o vadă, dacă păgînul ăsta de Augustin a strigat o jumătate de biserică?
 A uitat că a slujit Mateevici în eal Nem... mă, și nu s-au atins de biserică...
 AUGUSTIN: Dar cum să n-o strică, dacă așa erau vremurile?...
 Lupțam cu dumnezeu...
 ADAM: Ai dreptate! Cum să nu, dacă da?...
 LICURICI: Ba n-ai dreptate! Cum să da, dacă nu...
 Tună. Fulgeră. Toți își fac cruce. În zădărnice murdare, cu barba încolțită, apare Zosim. Casandra și Adam îl cuprind. Pîng. Lui Zosim îi gîgile vine-n gît.
 ZOSIM: Gîg-gîg... Poamă bună mai ești tu, Augustin. Bîșnă! ăsta plînge pe umerii mei, dar n-ai prin gîg-mi trecu că sînt țară drept... Azi se împlinesc 20 de ani de cînd m-ai băgat la mîbă... Gîg-gîg...
 AUGUSTIN: Dar cum să nu te bag, dacă ai furat tocmai un strugure de poamă?
 ZOSIM: Dac cum să nu fur, dacă-mi era sete de gîg-gîg... De ce mai pedepsești?
 AUGUSTIN: Dar cum să nu te pedepesc, dacă țîțoai la judecată? De ce țîțoai, de parcă luasei vin în gură?

Cum să nu, dacă da?..

Cîntă Molda. Glasul ei se revarsă peste sat ca aroma viii Tîrnitice.

TEODOR (oftează): Frumos mai cîntă fata asta...
 CASANDRA (vine tocmai de la Moscova): Dar cum să nu cînte frumos, dacă-i mută?
 Tună. Fulgeră. Toți își fac cruce. Răsună un glas ca din lăd. "Ha-aa... Ha-aa...". Îmbrăcată-n negru, cu coasa-n spate, se arată Cloanța.

CLOANȚA: Cîntam și eu ghîni, pînă nu ne-a dîșnăit dîșni antihristu lista di Teodor. Di si ni l-ai dîșnăit, mă?
 TEODOR: Dar cine cîntă cu dinții, babo? Cu sufletul cîntăm.

CLOANȚA (mfuriată): Apui, dacă ai suflet, di si nu cînt, păgînii! (se repede la moșneag cu coasa)

TEODOR scoate o cruce de sub dîșnii, o lovește în cap. Acoea pleacă lesînată în culise, fiind coasa după ea. Se împledă de portretul lui L. I. Brelnev. Îi dă un picior "Dracu ni-te-a scos în cale!"

PARTEA II

AUGUSTIN: Tare mai ține sabul la Augustin.
 TEODOR: Dar cum să nu țină, dacă are un suflet mistreț ca mustul...
 Se aude cîntînd Moldova. Cîntecul ei zboară ca un cocostîrco cu strugurile la gît.
 TEODOR (oftează): Sărmana... Un singur tată a avut și acela s-a țînit...

ZOSIM: Dar cum să-ți răspund, dacă încă n-am devenit om? Ți-oi spune peste 20 de ani. (Pleacă înapoi la închisoare).
 TEODOR: Ți-am spus, Augustine, că o să ne nenorocosești cu poama asta...
 CASANDRA: Așa pileau și strănogii noștri.
 LICURICI: Dar cum să nu pilească, dacă îi gînuia vîta de vie!
 Cîntă Molda. Glasul ei se revarsă peste sat ca soarele peste vie. Augustin se face palid, ca poama cea albă. În un tapor cu coada arăd în timpul incendului, începe să tale noui soi de vie "Molda".
 TOȚI: De ce tai?
 AUGUSTIN: Dar cum să nu tai, dacă asta nu-i "Molda" de care avem nevoie? (Tale toți butucii din jur). Naiba s-o ial...
 TOȚI: Pe poamă, ori pe fată?...
 AUGUSTIN: Și pe una, și pe alta... Ehi! (Apuca toaporul mai de nădejde, fuge să tale fata) TEODOR (oftează): Da-a-a... În bună istorie am nimerit.
 CASANDRA: Apoi... Așa-i cînd tragi cu-n ochi la Breh și cu alul la Druță...
 ADAM: Vorba mea: cum să nu, dacă da?...
 LICURICI: Ba vorba mea: cum să nu, dacă da, dacă nu?
 Tună. Fulgeră. Toți își fac cruce.
 -SFSF-

Angelina Roșca

Nu trageți în academicienii și vreți prosepțime? și vreți profunzime? Dar de unde ațta sîmțînă, tovarăși, dacă nu l-ai șos din îmbrățișarea tribunelor, dacă de microfoane înfometate nici n-au cum să tușească, să și smulă scama verbală din gîtle? Deci, vă rog să fiți mai umani și să-i scuțiți de obligațiunea de a vorbi atunci cînd nu au ce...

Julian FILIP

O ÎNTREBARE PENTRU...

PROFESORUL UNIVERSITAR A. LIȘTEȚI, DOCTOR ÎN ISTORIE

Stimate membru al Biroului Grupului de inițiativă al Mișcării internaționaliste pentru apărarea restructurării "Edinstvo", la 18 iunie a. c. Drs. ați expedit o scrisoare pe mai multe adrese: lui M. Gorbaciov, Comitetului securității de stat al U.R.S.S., C.C. al P.C. al Moldovei, Procurorului R.S.S.M., Comitetului securității de stat al R.S.S.M., Comitetului executiv orășnesc Chișinău, Ministerului afacerilor interne al R.S.S.M.

În această scrisoare ticluită cu un stilou almarist Drs. Î anunțați pe toți că la 26-28 iunie moldovenii pregătesc un pogrom în rîndurile populației de limbă rusă, că deja orașul Chișinău e împărțit în secționări și sînt

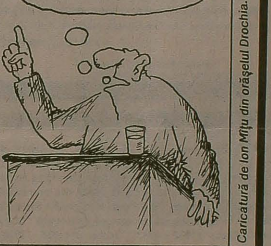
gata făcute listele cu numele celor ce urmează să fie uciși în primul rînd. Credem că vă dați seama: în caz că un asemenea pronostic funest nu se confirmă, atunci el se transformă în mod automat într-o învinuire gravă făcută unui popor, în cazul dat fiind vorba de poporul român din Prut și Nistru. Popor care nici o dată nu a dus durul băilor de sînge.

Ei bine, nici la 26, nici la 27, nici la 28 iunie la Chișinău nu s-a întîmplat nimic, absolut nimic din cele proclamate de oracolul ce poartă numele la care răspundeți Drs. La Chișinău s-a întîmplat ceea ce s-a întîmplat: mii de cetățeni au ieșit pe strada 28 iunie, la Palatul Octombrie, la Monumentul lui Ștefan cel Mare nu ațt pentru a protesta, cît pentru a se solidariza cu memoria victimelor stalinismului. În acest context, poporul moldovenesc nu-i era a dansa și cînta – și i-a rugat pașnic și pe alții să nu danseze peste oasele și suferința acelor jertfe de neuitat.

Pornind de la acestea, ținem să vă întrebăm: ÎN CE MOD VEȚI ȘTERGE DVS. DE PE OBRAZUL POPORULUI MOLDOVENEȘC MAREA JIGNIRE CE Î-AȚI ADUS-O, CINE, CU CE DREPT ȘI CU CE SCOP V-A ÎMPUTERNICIT PE DVS. SĂ-I CALOMNIAȚI PE MOLDOVENII ÎN FAȚA CONȚINUTURULUI ȚĂRII ȘI A INSTANȚELOR SUPERIOARE?

Așteptăm răspuns pe parcursul unei luni de zile de la data publicării acestei întrebări. Dacă răspunsul va întîrzia peste termenul stabilit, redacția se va adresa instanțelor judiciare.

KOROCE GOVOREA, EU NU-S SOGLASEN CU MNENIA CELOR CARE AFIRMĂ CĂ UNII MOLDOVENI NU SE POT VIRAȚI CURAT ÎN LIMBA MATERNA.

Caricatură de Ion Mișu din orașulul Drochia.

- ### BOABE DE PIPER
- În ce limbă să mai vorbim pentru a fi înțeleși moldovenesți?
  - Nu stăm prost cu limba, ci rău de tot cu folosirea ei.
  - Să fie oare o cale ațte de lungă de la "zdravstuite" pînă la "Bună ziua"?
  - Limbi știm toți, numai că limbaj comun nu prea putem găsi.
  - Sirecă limbă! La ce te-am adus, nici limba nu mi se dă să spun...
  - Oare nu-i timpul să trecem de la limba de SAT la cea de STAT?
  - Care e diferența dintre limba română și cea moldovenescă? Vă spun eu: limba română vorbită prost, stîlic și limbă moldovenescă, iar limba moldovenescă vorbită corect, îngrijit și limbă română.

la beciul vechi

carul cu proști piri-torului

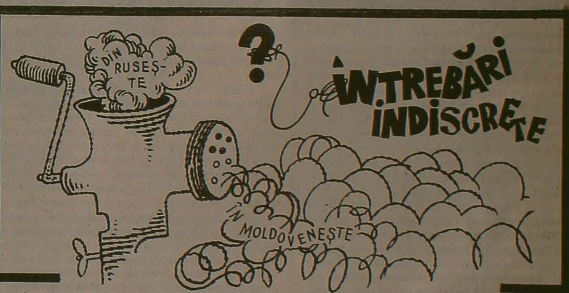
Cea mai prim-n viața lui: Poartă un caiet cu sine și stilouri cam vreo zece – Cîte i se par suspecte, Toate în caiet le trece: Bîrfe, glume, anecdote și pe cei cu limba brieți îi tot toarnă drept în centru: "Celor mari pe cai mai mici".

Mai la orice adunare Vocea îi auzi, nălțina: – Cine-i contra trece-n dreapta, Cine-i pentru trece-n stînga. Și îi ia pe fiecare. Și-i se uită-n ochi din plin: – Iar ai injurat guvernul? Ascultă radio străin? Unul vind răsarită La pahar în piața loată. Surlă-i la din scurt: – Măi nene, E a la sau e furat? Stă la capăt de tarabă Cu o pasăre un moș; Surlă-i la la rost pe dată: – E gîină ori cocuș?

Și cum stă ca o nălucă Peste-ninsurile pieții, Iată-l că-i se pare cum că Prea bogați sînt precupeții Și îi trece prin tăbarcă: – Le dai ruble și la cîini? Ce faci cu bănel alăta? Ai și lei de la români? Și-și notează: "Da, se cere Să salvăm socialismul, Căci la piață, mi se pare, A "nlorit capitalismul". Nici cum fetele se-mbracă Isuți spiritus nu-i place: – Se vopsește și-și umblă pîrul, Parc-ar fi niște buhoace. Iar pe solduri groase poartă Doar cîte un strat de țol – Păi, în comunism, ian spuneți, O să-ntrăm cu c... gol? Tara fruntea țîi ridică Peste zarea luminoasă. Numai Surlă, cultă vechi, Caută "dușmani" de clasă.

Petru CĂRARE

ÎNTREBĂRI INDISCRETE

Mai mulți mușterii cu robinetul lipsă la cavitate bucală (termenul științific: gură) ne întrebă insistent unde e scriitorul X, cîci ei, ăștea cu robinetul, și că nu-l văd nici la mitinguri (autorizate ori neautorizate), nici la Ștefan cel Mare, nici la censași, nici la o cafelușă (mică și fierbinte, ca la barul MOLDOVA), nici la...
 Ca să nu vă turburați digestiv, vă anunțăm, dragii mușterii, cî scriitorul X acum lucrează în sudarea / frunții la numărul trei al revistei GLASUL.

Așa se închid robinetele gurilor (termenul științific: cavitate bucală): prin răspunsuri prompte, clare și bine documentate!

Lecția aceasta de publicistică superioară am înșușit-o de la venerabila doamnă A.T.E.M. (Agenția telegrafică a Moldovei). Intr-adevăr, parcă e a Moldovei, numai că acolo nici un articol, nici o informație nu se scrie în limba moldovenescă. Se scrie totuși în rușește și apoi, evident, se traduce în moldovenesțe.

Ce mai vorbim: sîntem o înfloritoare republică de traducători! Încă la un capitol deșinăm primul loc pe țară. E un prilej de legitimă mîndrie, zău!

Chiriță și Chiri NEOSTENTU

CEVA PE MARGINEA UNEI ADUNĂRI

Adunarea era pe sfîrșite. La tribună urcă președintele. După primele fraze, Sandu îl ghionti pe Mircea:

- Tu ai observat că președintele nostru întotdeauna vorbește numai de pe hîrte?
- Da.
- Eu știu și cine-i scrie textul.
- Ei și?
- Astă noapte tocmai m-am cutremurat cînd mi-am dat seama că e l... pur și simplu, o marionetă...
 - Dar nu țî-ai pus întrebarea cine sîntem noi, dacă ne lîșăm conduși de o marionetă?
- Uite, frate iepure, la asta nu m-am gîndit... Dar ar trebui.

Cheorehe POSTOLACHE

"Literatura и искусство"
 Орган Союза писателей и Министерства культуры Молдавской ССР. "Literatura și arta"
 Tirajul – 104 mii
 Index 67701

Adresa redacției: 277612, or. Chișinău, str. Kiev, 98, Casa scriitorilor etajul IV, "Literatura și arta".
 Telefonice: redacției – 26-70-63; redactor-șef adj. – 23-22-14; secretar responsabil – 23-73-62; secțiunile: literatură artistică și știință literară – 22-14-24; publicistică – 23-40-03; 22-10-63; arta, scrisori – 23-70-65.

Redactor-șef Nicolae DABIJA
 Colegiul de redacție: Veniamin APOSTOL, Axentia BLANOVȘCHI (redactor-șef adjuncți), Mihai CIMPOI I, C. CIOBANU, Tudor CHIRIAC, Anatol CODRU, Eugen GHEORGHÎȚĂ (secretar responsabil), Raisa OSMOCHES-CO, Valentina TĂZLĂUANU, Gheorghe VODĂ, Gheorghe VRABIE

Tipografia editurii Comitetului Central al Partidului Comunist al Moldovei, decorată cu ordinul "Insigna de onoare".

str. 28 Iunie, 45
 tel. 22.81.17